

7. Пригодій М. А. Вплив технічних задач на активізацію пізнавальної діяльності учнів під час профільного навчання. *Молодь і ринок*. 2008. № 6(41). С. 68–71.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-312-5-28>

**THE PROFESSIONAL WORLDVIEW OF FUTURE TEACHERS
OF NATURAL SCIENCES IN THE STRUCTURE
OF THEIR READINESS FOR PROFESSIONAL ACTIVITY**

**ПРОФЕСІЙНИЙ СВІТОГЛЯД МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ПРИРОДНИЧИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У СТРУКТУРІ
ЇХНЬОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Marushko L. P.

*Candidate of Chemical Sciences,
Associate Professor,
Dean of the Faculty of Chemistry,
Ecology and Pharmacy
Lesya Ukrainka Volyn National
University
Lutsk, Ukraine*

Марушко Л. П.

*кандидат хімічних наук, доцент,
декан факультету хімії, екології
та фармації
Волинський національний
університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

У сучасній освіті спостерігається переорієнтація від знаннево зорієнтованої парадигми до компетентнісної, яка забезпечить розвиток нової якості професійної підготовки, оптимальної та результативної з погляду сучасної об'єктивної реальності. Сьогодні вчителі природничих спеціальностей стикаються із проблемою змісту навчальних дисциплін предметної галузі «Природничі науки», викладання яких є важливим та водночас складним завданням. Його вирішення вимагає від майбутніх учителів наявності науково-методологічного мислення, уміння проектувати зміст навчального предмета, володіння інтегрованим природничим знанням, тобто вияви високого рівня готовності до професійно-педагогічної діяльності.

У Державному стандарті базової середньої освіти, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898 [6], визначено низку освітніх галузей, серед яких – природника.

В учнів, після освоєння інтегрованих курсів «Природничі науки» повинні бути сформовані:

1) уявлення щодо сучасної природничої картини світу та природи як єдиної цілісної системи, а також взаємозв'язку людини, природи та суспільства;

2) уявлення про просторово-тимчасові масштаби Всесвіту;

3) уявлення щодо наукового методу пізнання природи та засобів вивчення мегасвіту, макросвіту та мікросвіту; володіння прийомами природничих спостережень, проведення досліджень та оцінки достовірності отриманих результатів;

4) вміння застосовувати природничі знання для пояснення оточуючих явищ, збереження здоров'я, забезпечення безпеки життєдіяльності, дбайливого ставлення до природи, раціонального природокористування, а також виконання ролі грамотного споживача;

5) вміння розуміти значущість природничого знання для кожної людини, незалежно від її професійної діяльності, розрізняти факти та оцінки, порівнювати оціночні висновки, бачити їхній зв'язок із критеріями оцінок та зв'язок критеріїв із певною системою цінностей [3, с. 112].

Учні повинні володіти понятійним апаратом природничих наук, що дає змогу пізнавати світ, брати участь у дискусіях з природничих питань, використовувати різні джерела інформації для підготовки власних робіт, критично ставитися до повідомлень ЗМІ, які містять наукову інформацію та знання щодо найважливіших відкриттів та досягнень в галузі природничих наук, що вплинули на еволюцію уявлень про природу, на розвиток техніки та технологій [3, с. 124]. Навіть такий короткий опис змісту вимог стандартів дає змогу виявити категорії та поняття, які тяжіють до світоглядної галузі наукового знання [1].

Ідея професійно-особистісного саморозвитку як провідна ідея акмеології, науки про людину в динаміці її саморозвитку, самовдосконалення, самовизначення у різних життєвих сферах самореалізації, не визначає вибір засобів формування професійного світогляду [2, с. 27], а відтак – не сприяє формуванню готовності до професійної діяльності майбутніх учителів природничих спеціальностей, їхньої успішної самореалізації у галузі обраної професії. Виникає необхідність дослідження можливості цілеспрямованого формування професійного світогляду майбутніх учителів природничих наук як складника готовності до професійної діяльності у процесі фахової підготовки.

Загальновідомо, що природнича освіта – багатоаспектний процес. Вона не вичерпується вивченням традиційних дисциплін (фізики, хімії, біології, географії, екології тощо), а охоплює світоглядний, морально-етичний, естетичний та інші аспекти [5, с. 101]. Ключову значущість має світоглядний аспект, оскільки визначає життєву програму особистості, ідеали та переконання, інтереси та цінності. Світоглядний аспект, передусім, зумовлює лінію поведінки людей. Світогляд – це не лише ідейний орієнтир та керівник особистості, а й цілих соціальних груп.

У широкому розумінні – світогляд майбутніх учителів природничих спеціальностей охоплює методологію та наукову картину світу, у вузькому – лише надбудовується з них [4, с. 105]. Очевидно і те, що природничі науки все більшою мірою набувають людського виміру, наближаються у стратегії дослідження до гуманітарних дисциплін. У складі методологічного та соціокультурного арсеналу природничих наук з'являються такі незвичні раніше категорії як обов'язок, добро, благо. Саме на рівні світогляду найповніше усвідомлюється процес гуманізації природничих наук [4; 5].

Відтак, враховуючи специфіку світогляду вчителів природничих спеціальностей [1; 4] і те, що світогляд є основою їхньої професійної культури, поняття «світогляд майбутніх учителів природничих спеціальностей» розглядаємо як узагальнену систему предметних, методичних та психолого-педагогічних знань, поглядів, переконань, гуманістичних цінностей та ідеалів, на основі яких реалізується їхня професійна діяльність у межах інтегрованого курсу «Природничі науки».

Таким чином, логіка інтегрованого підходу, на якому вибудовується зміст шкільного курсу «Природничі науки» і процес його вивчення, принципово відрізняється від логіки систематичних курсів. Тому підготовка майбутніх учителів природничих спеціальностей до викладання цього предмета, тим більше, що вже має конкретну методичну спеціалізацію (наприклад, фізика, хімія, біологія), має супроводжуватися формуванням їхнього світогляду.

Традиційна система підготовки педагогічних кадрів природничих напрямів у закладах вищої освіти чи установах додаткової професійної освіти, незважаючи на певні переваги, є недостатньо ефективною для підготовки майбутніх учителів природничих спеціальностей для здійснення нового за світоглядними підходами виду професійно-педагогічної діяльності з огляду на вузьку предметну орієнтацію. Тому актуалізується завдання пошуку форм та способів підвищення

готовності до професійної діяльності майбутніх учителів природничих спеціальностей, які б забезпечували у професійній підготовці формування світогляду, що охоплює систему поглядів, переконань, предметних та міжпредметних знань; цінностей та ідеалів, а також методикою навчання інтегрованого курсу в шкільній освіті.

Успішна підготовка майбутніх учителів природничих спеціальностей можлива за умови дотримання комплексу педагогічних умов, що передбачають гуманізацію змісту та умов професійної підготовки у закладах вищої освіти; дають змогу інтегрувати розрізнені знання, мотиви, цінності різних навчальних дисциплін не лише для формування загальнокультурних та професійних компетентностей, а й формування їхнього узагальненого результату – професійно-природничого світогляду.

Література:

1. Баштовий В. І., Рябко А. В. Фізична картина світу у формуванні цілісного природничо-наукового світогляду студентів. *«Природнича освіта і наука сталого розвитку України: проблеми і перспективи»* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Глухів, 1–3 жовтня 2014 р.). Суми : Вид-во «Ярославна», 2014. С. 5–6.
2. Гончарук В. В. Підготовка майбутніх учителів природничих спеціальностей до формування екологічної культури учнів. *Інтернаука*. 2018. Вип. 12. С. 26–29.
3. Засекіна Т. М. Інтеграція в шкільній природничій освіті: теорія і практика : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2020. 400 с.
4. Колесник М. О. Становлення причинно-системного світогляду майбутнього вчителя як основа формування наукової картини світу. *Педагогічний альманах*. 2020. Вип. 45. С. 104–111.
5. Лаврентьєва О. О. Розвиток методологічної культури майбутніх учителів природничих дисциплін у процесі професійної підготовки: теоретико-методичний аспект : монографія. Київ : КНТ, 2014. 456 с.
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898 «Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти». Київ, 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 22. 03. 2023).